

Govor predsedavajućeg OEBS-u, prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivica Dačića, na 2VS Forumu pod nazivom: „Buduće perspektive globalne bezbednosne arhitekture" koji se održava u Budvi:

"Gospodine predsedniče,

Gospodo predsednice,

Ekselencije,

Dame i gospodo,

Veliko je zadovoljstvo biti ovde danas u svojstvu predsedavajućeg Organizaciji za evropsku bezbednost i saradnju. Želeo bih da se zahvalim Ministarstvu spoljnih poslova Crne Gore, i Atlantskom savetu Crne Gore, na tome što su okupili ovako impozantnu grupu kreatora politika, diplomata i drugih eksperata u cilju razgovora o nekima od gorućih pitanja naše zajedničke bezbednosne agende.

Srpsko predsedavanje OEBS-u dolazi u presudnom trenutku za evropsku bezbednost i OEBS. Kada je Srbija određena da bude na čelu OEBS-a u 2015, očekivali smo da će vrhunac našeg predsedavanja biti obeležavanje četrdesete godišnjice Završnog akta iz Helsinkija. Već decenijama, deset principa bezbednosti sadržanih u tom pionirskom dokumentu predstavljali su kamen temeljac evropske stabilnosti. Ali, prošle godine su ti principi ozbiljno ugroženi, kada smo bili svedoci vraćanja oružanih sukoba u Evropu. Zato umesto da proslavljamo istorijski trijumf saradnje nad sukobima, oličen u Završnom aktu iz Helsinkija, i nastavimo s radom na viziji bezbednosne zajednice sa Samita u Astani 2010, predsedavanje Srbije OEBS-u se sada bavi dubokom krizom evropske bezbednosti.

Osvrnemo li se u prošlost, jasno je da kriza u i oko Ukrajine nije došla „kao grom iz vedra neba". Obnovljene podele na relaciji Istok-Zapad, pothranjene različitim shvatanjima pretnji i bezbednosnim narativima, već su neko vreme u porastu. Konstruktivno bavljenje ključnim pitanjima evropske bezbednosti postalo je sve teže. Rastuće nepoverenje, uzajamno podozrenje i politika konfrontacije ometaju saradnju čak i u oblastima od zajedničkog interesa.

Bili smo svedoci odsustva napretka u izvesnom broju ključnih oblasti agende OEBS-a. Od izbijanja krize u i oko Ukrajine, svi ovi izazovi su se samo pogoršali.

Danas je situacija na terenu u istočnoj Ukrajini još uvek napeta. Primirje je krhko, i narušeno svakodnevnim kršenjima, kontinuiranom upotrebom teškog naoružanja, i izbijanjem sukoba u blizini Širokina i Donjeckog aerodroma. Do sad je više od 6.400 ljudi izgubilo život u sukobu, a nastavljaju se stradanja, kako učesnika u borbama, tako i civilnog stanovništva. Više od 2,1 miliona Ukrajinaca je pobešlo iz svojih domova, od čega je više od 1,3 miliona interno raseljeno, a preko 850.000 izbeglo u susedne zemlje. Oni koji ostaju u oblastima zahvaćenim sukobima suočeni su sa sve lošijim humanitarnim uslovima i po život opasnim rizicima od granatiranja, mina i neeksplodiranih ubojnih sredstava.

Ovakva ljudska patnja koja traje je potpuno neprihvatljiva. Još jednom pozivam sve strane da prestanu sa sukobima, da u dobroj veri ispune svoje obaveze u skladu sa sporazumima iz Minska, i da do rešenja ove krize dođu putem diplomatije i dijaloga. Moramo da obnovimo mir i smanjimo tenzije, u suprotnom može doći do obnavljanja eskalacije sukoba i opasnosti od veće konfrontacije.

Dame i gospodo,

Ponovno učvršćivanje evropske bezbednosti će biti jedino moguće ako postignemo trajno rešenje krize u i oko Ukrajine, i zajednički pristupimo njenim širim implikacijama po evropsku bezbednost. Upravo tu OEBS pravi razliku.

OEBS ima neprocenjivu ulogu u pružanju pomoći za smirivanje sukoba i olakšavanje političkog procesa. Srpsko predsedavanje čini sve u svojoj moći u cilju nalaženja diplomatskog rešenja krize na nepristrasan, transparentan i pouzdan način. Srbija za sto donosi svoje dobre odnose sa svim ključnim akterima, i posvećeni smo radu sa njima ka postizanju ovog cilja. Naši najviši prioriteti jesu sprečavanje eskalacije krize u veći sukob, podrška naporima za nalaženje političkog rešenja na osnovu sporazuma iz Minska, kao i zaštita inkluzivnog i kooperativnog karaktera rada OEBS-a. Naša sopstvena nedavna prošlost ukazuje da, uprkos mnogim poteškoćama, možemo da napravimo pozitivnu agendu za budućnost, usmerenu na saradnju i pomirenje.

Trilateralna kontakt grupa visokih predstavnika Ukrajine, Ruske Federacije i OEBS-a naporno radi na postizanju mirnog i održivog rešenja. Paketa mera za implementaciju koji je najavila u Minsku 12. februara predstavlja najbolji putokaz za obnavljanje mira u istočnoj Ukrajini i mogućnost da se započne s naporima za rekonstrukciju i pomirenje. Sveobuhvatno primirje i povlačenje teškog naoružanja su najviši prioriteti. Demilitarizacija sukoba bi omogućila napredak u pogledu drugih ključnih koraka plana za implementaciju, uključujući obnavljanje ekonomskih veza, održavanje lokalnih izbora i uvođenje ustavne reforme. Uspeli smo da formiramo četiri radne grupe za bavljenje ključnim pitanjima stabilnosti, političkog procesa, humanitarnim pitanjima, ekonomskim pitanjima i obnovom. Želim da se zahvalim ambasadorici Hajdi Taljavini, mojoj specijalnoj predstavnici u Ukrajini i u Trilateralnoj kontakt grupi, na neumornim naporima za pomoć stranama da pronađu put do mira.

Specijalna posmatračka misija OEBS-a u Ukrajini čini sve što je u njenoj moći da olakša primirje i povlačenje teškog naoružanja. Zapravo, ona je jedini subjekat koji može da prati i verifikuje ovaj proces na kredibilan način. Ranije ove godine, uspeali smo da produžimo mandat Misije za dvanaest meseci, do marta 2016. godine (raniji mandat je trajao šest meseci), što je omogućilo bolje planiranje. Ali ne zaboravimo da je u pitanju nenaoružana civilna misija koja, u suštini, sprovodi mirovnu operaciju. Posmatrači OEBS-a rade u uslovima ozbiljnih operativnih ograničenja u opasnoj i nestabilnoj situaciji. Divim se njihovoj hrabrosti i posvećenosti. Ali, oni moraju da budu u mogućnosti da valjano obavljaju svoj posao – što podrazumeva da im je neophodan pun i neometan pristup širom područja delovanja, i da sve strane moraju da im garantuju sigurnost i bezbednost.

Specijalna posmatračka misija je najvidljiviji element odgovora OEBS-a na krizu u i oko Ukrajine. Cvi alati OEBS-a su pokrenuti u rešavanju krize, u isto vreme služeći i kao podrška drugim ključnim koracima koje Ukrajina mora da preduzme, uključujući ustavnu reformu, zaštitu prava nacionalnih manjina, nacionalni dijalog i pomirenje. Sve u svemu, OEBS je na ubedljiv način pokazao da može da postigne rezultate.

Kao posledica toga, međunarodna zajednica je „ponovo otkrila“ OEBS-a. Organizacija zaista doživljava neku vrstu renesanse. Države učesnice iskazuju novu spremnost da više koriste našu inkluzivnu platformu za dijalog i fleksibilan skup alata.

U postojećem kontekstu, OEBS bi mogao da bude koristan alat za ublažavanje krize i udaljavanje od logike poteza i protivpoteza, koji rasplamsavaju eskalaciju, i da vodi ka angažovanju i zajedničkoj odgovornosti. Kao jedina regionalna platforma koja dovodi sve ključne aktere za sto, OEBS održava ključne linije komunikacije otvorenim, i iznalazi mogućnosti za zajedničku akciju.

Međutim, ne smemo da previdimo štetan uticaj krize u Ukrajini i u vezi sa njom na širu agendu OEBS-a, posebno na produžene sukobe u Moldaviji i Južnom Kavkazu. Produženi sukobi traže dalje angažovanje OEBS-a u cilju sprečavanja oružane konfrontacije i iznalaženja miroljubivih i održivih rešenja. Istovremeno, nove transnacionalne i globalne pretnje bezbednosti, kao i one u nastajanju, poput terorizma, fenomena stranih boraca, organizovanog kriminala, kao i nestabilnost u susednim regionima, posebno u južnom Mediteranu i Avganistanu – takođe su visoko pozicionirani na agendi OEBS-a.

Jedna od ključnih lekcija koje smo naučili iz OEBS-ovog reagovanja na krizu u Ukrajini i u vezi sa njom, je da treba da ojačamo sposobnost Organizacije za sprečavanje i reagovanje na sukobe. Takođe treba da pojačamo i njegovu sposobnost za rešavanje novih bezbednosnih pretnji i onih u nastajanju. Da bismo obezbedili da OEBS efikasno izvršava svoje brojne zadatke, treba u Organizaciju više ulagati, kako politički, tako i u pogledu sredstava.

Dame i gospodo,

Pripremajući se za obeležavanje četrdesetogodišnjice Završnog akta iz Helsinkija, treba da se osvrnemo na korene helsinškog procesa i da učimo od posvećenosti lidera iz doba Hladnog rata da zajednički deluju. Treba da zapamtimo da snosimo zajedničku odgovornost za mir i bezbednost u Evropi. Iako su Helsinški principi prekršeni, oni su i dalje valjani i nema potrebe za njihovim preispitivanjem. Umesto toga, treba ih reafirmisati, ojačati i otežati njihovo narušavanje.

Imajući to u vidu, sledećeg meseca ću organizovati neformalni sastanak na visokom nivou u Helsinkiju, kako bismo razmotrili šire implikacije sadašnje krize za evro-atlantsku i evro-azijsku bezbednost, a posebno OEBS. Ispitaćemo mogućnosti za iznalaženje zajedničke osnove za napredovanje našeg dijaloga o bezbednosti i saradnje. Ovo su neka ključna pitanja za diskusiju:

- Kako možemo da napravimo otklon od konfrontacije ka saradnji? Postoje li bezbednosni izazovi na kojima možemo da radimo zajedno i da se angažujemo kroz konstruktivnu saradnju?
- Kako možemo da obezbedimo da se principi i obaveze na koje su se sve zemlje učesnice OEBS-a obavezale poštuju i primenjuju u potpunosti i u dobroj volji?
- I kako možemo da ojačamo sposobnost OEBS-a da se bavi sadašnjim i budućim izazovima naše bezbednosti, uključujući sprečavanje i rešavanje sukoba?

Još mnogo toga treba da se uradi kako bi se oživeo OEBS kao platforma za kooperativnu saradnju. Treba da pronademo na koji način da ponovo izgradimo poverenje i da se opet angažujemo u zajedničkim naporima za jačanje bezbednosti širom regiona OEBS-a. Radujemo se ishodu rada Panela eminentnih ličnosti koji raspravlja o načinima za ponovnu konsolidaciju evropske bezbednosti kao zajedničkog projekta.

Dame i gospodo,

Kriza u Ukrajini i oko nje je ponovo potvrdila vrednost koncepta sveobuhvatne bezbednosti OEBS-a. Jasno se pokazalo da bezbednost i stabilnost neće opstati bez potpunog poštovanja, i striktno primene svih obaveza OEBS-a u sve tri dimenzije bezbednosti.

OEBS je jedinstvena i neprocenjiva vrednost za međunarodnu zajednicu. Sadašnja kriza je istakla njegove trajne prednosti i korist kao organizacije koja najbolje odgovara premošćivanju jaza i olakšavanju zajedničkih rešenja. Sada je na nama da to dobro iskoristimo.

Hvala."